

INFORMATION OM KÄLLARÖVERSVÄMNING
OCH HUR MAN SKA SKYDDA SIG

Källaröversvämning

LILLA EDETS
KOMMUN

Förord

Att få översvämning i sin källare innebär stort obehag och en mängd extra arbete. Den ekonomiska ersättningen du eventuellt kan få ut från ditt försäkringsbolag eller från kommunen uppväger aldrig de olägenheter och skador du drabbas av.

Lilla Edets kommun jobbar ständigt med att successivt förbättra avloppsnätet. Det går dock aldrig att helt eliminera riskerna för källaröversvämning. Här kan du läsa om de vanligaste orsakerna till källaröversvämning och vad du kan göra för att öka skyddet mot översvämning. Vi ger också råd om hur du som drabbats bör agera vid en översvämning. I början av häftet finns en ordlista med förklaringar av använda fackuttryck.

Innehållsförteckning

4 Ordlista

6 Att tänka på om du drabbas av översvämning

6 Vart vänder du dig

7 Allmänna råd om källare

7 Använd inte avloppet som sopnedkast

7 Använd din källare på ett lämpligt sätt

8 Åtgärda problem med inträngande trädrötter

8 Andra problem som bör åtgärdas

9 Ansvarsfördelning

9 Lilla Edets kommuns ansvar

9 Fastighetsägarens ansvar

9 Förbindelsepunktens betydelse

10 Skadeutredning

10 Lilla Edets kommuns bedömningsgrunder för ersättning av skada

11 Försäkringsbolagens bedömningsgrunder för ersättning av skada

12 Fyra typer av källaröversvämning

12 Vatten stiger upp i fastighetens avloppssystem

14 Vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv

15 Vatten tränger in genom källarfönster, garageport, spygatter eller andra yttre öppningar

16 Vatten strömmar ut från läckande vatteninstallationer

17 Skyddsåtgärder mot källaröversvämning

17 Manuellt avstängningsbar golvbrunn

17 Självstängande golvbrunn

18 Backventil på avloppsledning

19 Pumpning av spillvatten

19 Pumpning av dräneringsvatten

Ordlista

ABVA

Allmänna bestämmelser för brukande av Lilla Edets kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggningar. Här kan man läsa det mesta om vad som gäller för den som är inkopplad på det kommunala va-nätet.

Avloppsrenhet

Golvbrunn, toalettstol, badkar/dusch, handfat etc.

Avloppsvatten

Förorenat vatten som avleds i avloppsledningsnätet. Kan bestå av spillvatten, dagvatten och dräneringsvatten.

Dagvatten

Ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten. Leds direkt till recipient utan rening.

Dräneringsvatten

Grundvatten och nedträngande vatten från regn och snösmältning som avleds i dräneringsledning eller dike.

Duplikatsystem

Avloppssystem där spillvatten och dagvatten avleds i skilda ledningar.

Förbindelsepunkt

Den punkt omedelbart utanför tomtgränsen där den privata servisledningen ansluter till kommunens ledning.

Hårdgjord yta

Yta som inte suger upp vatten och där vatten därför snabbt rinner iväg till avloppssystemet, till exempel hustak och asfalterade ytor.

Kombinerat system

Avloppssystem där spillvatten och dagvatten avleds i gemensam ledning.

Organiska partiklar

Partiklar som kommer från levande organismer såsom växter och djur och som vid kompostering till slut blir ny jord.

Recipient

Mottagare av behandlat eller obehandlat avloppsvatten, till exempel Göta älv eller Gårdaån.

Separera

Ombyggnad av kombinerat avloppssystem till duplikatsystem.

Servisledning

Ledning som ansluter fastigheten till ledningen i gatan.

Spillvatten

Förorenat vatten från bland annat hushåll och industrier. Leds till reningsverk innan det släpps till recipient.

Spygatt

Brunn utomhus, till exempel vid en källartrappa eller garagedörr, för avledning av dagvatten.

VA-anläggning

Ledningar (rör), vattentorn, pumpstationer med mera som ingår i kommunens vatten- eller avloppssystem.

VA-system

Ledningar (rör) och enheter som är inkopplade till fastighetens vatten- eller avloppssystem.

Vatteninstallation

Vattenledning, tvättmaskin, diskmaskin etc.

Att tänka på om du drabbas av översvämning

- Bryt all elektrisk ström i de översvämmade lokalerna. Se dock till att eventuell dräneringspump blir strömförsörd så att den inte stannar.
- Försök att begränsa inflödet genom att blockera golvbrunnar med till exempel trasor samt se till att toalettlock är stängda.
- Flytta om möjligt fukt känsliga inventarier.
- Skaffa hjälp med läns-pumpning.
- Var noga med hygien efter kontakt med inträngande avloppsvatten.
- Dokumentera händelsen med foton och skisser.
- Ring ditt försäkringsbolag.
- Ordna hjälp med skadereglering och uttorkning (vanligen försäkringsbolaget).
- Anmäl översvämningen till Lilla Edets kommun. Blankett finns på kommunens webbplats, lillaedet.se. Se under Bygga, bo & miljö, Vatten och avlopp till höger finns blanketten under rubriken Mer information.

Att tänka på för att underlätta kommunens utredningsarbete

- När och hur kom vattnet in?
- Vilken omfattning var det (hur högt stod vattnet)
- Vilka åtgärder vidtog du?

Vart vänder du dig?

Vid störningar på VA-nätet, igensatta rännstensbrunnar i gatan, anslutningsfrågor och frågor om typ av avloppssystem i gatan kontaktar du enheten vatten och avlopp via kommunens växel: 0520 – 65 95 00 eller mejla till va@lillaedet.se

Störningar på privata ledningar samt läns-pumpning av källare:

VVS-företag eller slamsugningsföretag.

Skadeanmälan:

Kontakta ditt försäkringsbolag.

Akuta störningar övrig tid: SOS Alarm

031 – 703 16 95.

Allmänna råd

Använd inte avloppet som sopnedkast

Avloppsstopp beror ofta på att du spolat ned något olämpligt i avloppet.

En tumregel är att bara det som passerat kroppen ska spolats ner i toan. Och toapapper förstås. Frityrolja, till exempel, ska man hålla i en flaska/burk och försluta innan den antingen läggs i soppåsen eller lämnas in vid Återvinningscentrum i Göta, ÅVC.

Tips 1: spara flaskan du köpte oljan i och använd den till den begagnade oljan.

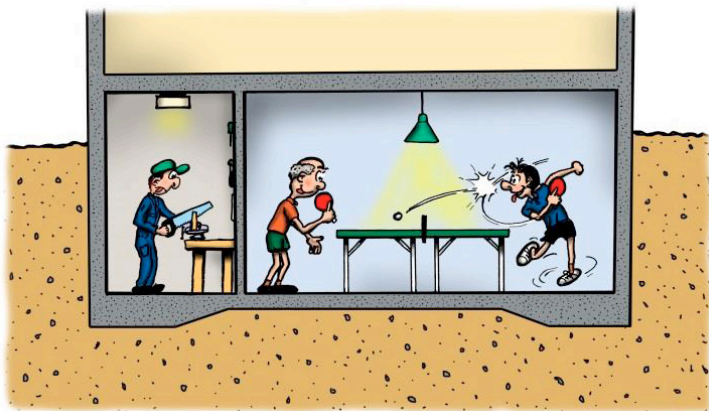
Tips 2: Använd hushållspapper för att torka upp stekfett från matlagning. Har du större mängder fett eller olja kan du använda tomma mjölkförpackningar för att samla upp fett. När fettet stelnat slänger du paketet tillsammans med övrigt hushållsavfall.

Tips 3: Placera en papperskorg vid toaletstolen för allt badrumsavfall.

Använd din källare på ett lämpligt sätt

För att minska skadorna vid en eventuell översvämning bör man anpassa användningen av källaren efter aktuellt översvämningsskydd. Undvik alltför påkostad inredning i källaren och förvara inte dyr utrustning och värdefulla inventarier där om det inte finns ett fullgott översvämningsskydd. Ha ett källargolv av fukttåligt material, till exempel klinker.

Det är viktigt att informera hyresgäster om hur de kan använda källaren med hänsyn både till aktuellt översvämningsskydd och till fastighetens försäkringsvillkor. Exempelvis kan nämnas att en fastighetsägare som använde sin källare som lager inte fick någon ersättning eftersom källaren inte ska användas för sådana ändamål.

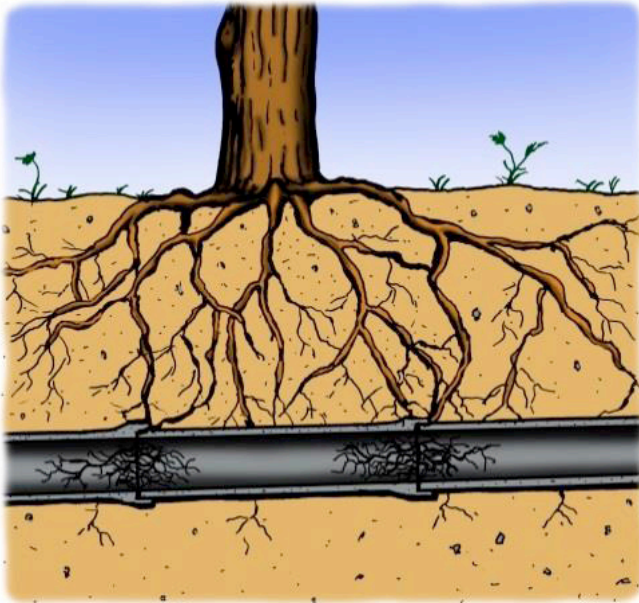
Åtgärda problem med inträngande trädrötter

Att rensa en ledning från trädrötter som trängt in genom rörskarvar ger bara ett kortsiktigt skydd mot stopp i avloppsledning. Efter en rotskärning kommer rötterna igen med förnyad styrka. Rotskärningen måste därför upprepas med 2–3 års mellanrum.

Den bästa lösningen för att undvika återkommande rotproblem är att ta bort träd som står i närheten av avloppsledningar. Nya träd bör inte planteras nära avloppsledningar. Träd med speciellt aggressiva rötter såsom pil, poppel och platan kan innebära extra stor risk för problem.

Andra problem som bör åtgärdas

Det finns även andra orsaker till problem med avloppsavledning. Sättningar kan orsaka att ledningarna påverkas. Brott, krosskador och svackor kan försvåra avledningen och orsaka stopp. Skador på ledning kan göra att regnvatten tränger in och orsakar överbelastning. Överläckage mellan dagvatten-servis och spillvattenservis kan också orsaka överbelastning av spillvattenservisen. Felkopplingar ställer också till det.

Ansvarsfördelning

Fastighetsägaren och kommunen har båda ansvar för att förhindra uppkomst av källaröversvämningar.

Med källaröversvämningar avses i denna broschyr även översvämningar i markplan orsakade av vatten som tränger in via golvbrunnar.

Lilla Edets kommuns ansvar:

- Kommunens ledningar ska vara rätt dimensionerade så att ledningssystemet inte blir överbelastat vid normalt förekommande regn.
- Kommunens ledningar ska vara väl underhållna. Till exempel ska avloppsledningarna vara fria från trädrötter och andra föremål som kan minska kapaciteten.
- Kommunen ska vid ombyggnad av kombinerad avloppsledning i gatan till system med separata ledningar för dag- och spillvatten (duplikatsystem) informera berörda fastighetsägare.

Fastighetsägarens ansvar:

- Fastighetens VA-system ska vara väl underhållet. Inte minst gäller detta anordningar till exempel avstängningsbara golvbrunnar, backventiler och pumpar, för skydd mot inträngande avloppsvatten.
- Separera avloppssystemet inom fastigheten då kommunen byggt om sitt system och avleder dag- och spillvatten i olika ledningar i gatan (duplikatsystem).
- Informera hyresgäster om lämpligt utnyttjande av källaren.

Förbindelsepunktens betydelse

Gränsen mellan fastighetens och kommunens ledningar ligger i den så kallade förbindelsepunkten som vanligen är belägen 0,5 meter utanför tomtgränsen. Förbindelsepunkten är den punkt vid där kommunens ledningsnät möter fastighetens. Eventuella problem innanför förbindelsepunkten är fastighetsägarens ansvar och utanför kommunens. Därför är det viktigt att fastslå var problemet till en översvämning uppstått.

Skadeutredning

För varje inrapporterad källaröversvämning som leder till skadeståndskrav gör Lilla Edets kommun en skadeutredning. Avsikten med denna är dels att ta reda på orsakerna till översvämningen, dels att klara ut om fastighetsägaren och Lilla Edets kommun fullgjort sina respektive skyldigheter att förhindra översvämning. Beroende på omständigheterna kring en översvämning kan skadeutredningen innefatta ett eller flera av följande moment:

- Genomgång av tillgängliga ritningar över fastighetens VA-system.
- Genomgång av aktuella nederbördsförhållanden vid översvämningstillfället.
- Besiktning på plats.
- Invändig inspektion av misstänkta ledningar med hjälp av kamera.
- Anslutningskontroll.
- Datorberäkning av avloppssystemets kapacitet.
- Bedömning av om ledningssystemet klarar dimensionerande regn.

För att underlätta och påskynda skadeutredningen är det viktigt att du i ett tidigt skede anmäler skadan till Lilla Edets kommun. Du ska även anmäla skadan till ditt försäkringsbolag som gör en skadevärdering.

Om du har anspråk på ekonomisk ersättning från Lilla Edets kommun för inträffade skador måste du lämna in en skriftlig begäran om detta. Denna ska innehålla en noggrann specifikation av nedlagda kostnader (kopior på fakturor).

Lilla Edets kommuns bedömningsgrunder för ersättning av skada

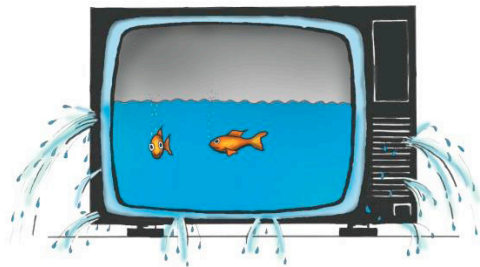
Om en skada inträffar på grund av att kommunens VA-anläggning inte uppfyller skäligen anspråk på säkerhet har Lilla Edets kommun, enligt Lagen om allmänna vattentjänster, ett särskilt ansvar mot fastighetsägaren. För andra än fastighetsägaren, till exempel hyresgäster, gäller Skadeståndslagen.

Försäkringsbolagens bedömningsgrunder för ersättning av skada

Det går inte att generellt säga vad försäkringen täcker vid översvämningsskador. Försäkringsbolagen har olika villkor. De vanligaste försäkringsvillkoren är:

- Skador på byggnad och lös egendom som orsakats av att vatten strömmat ut från en trasig vatten-installation i byggnaden brukar normalt ersättas av försäkringsbolaget.
- De flesta försäkringsbolag brukar ersätta skador som uppkommit i samband med extrem väderlek. Detta gäller både då vatten tränger in i källaren genom avloppssystemet och då vatten strömmar från markytan direkt in i byggnaden.

Kontakta ditt försäkringsbolag och hör efter vad som gäller för just din försäkring. Om du finner att din försäkring är otillräcklig kan du undersöka möjligheten att teckna en tilläggsförsäkring.

Fyra typer av källaröversvämning

Det finns fyra typer av källaröversvämning:

- Vatten stiger upp i fastighetens avloppssystem.
- Vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv.
- Vatten tränger in genom källarfönster, garageport, spygatter etcetera
- Vatten strömmar ut från läckande vatteninstallationer.

De olika typerna av källaröversvämning beskrivs nedan. För varje typ ges exempel på åtgärder som ökar skyddet mot översvämning.

Vatten stiger upp i fastighetens avloppssystem

Det finns två typer av avloppssystem. I kombinerade system avleds regn-, dränerings- och spillvatten i samma ledning. I duplikatsystem avleds spillvatten i en ledning och regn- och dräneringsvatten i en annan ledning. Bilden nedan visar en ledning av kombinerad typ.

Kombinerade ledningar och dagvattenledningar dimensioneras så att de ska klara alla normala regn. Att dimensionera ledningarna för exceptionella regn är i praktiken omöjligt. Vid kraftiga skyfall eller extrem snösmältning kan ledningssystemet därför bli tillfälligt överbelastat. Det kan leda till att vatten tränger in i källaren genom golvbrunnar och andra avloppsenheter.

Även ledningar endast avsedda för spillvatten kan drabbas vid regnväder. Detta kan bland annat bero på skador på ledningar och felaktigt anslutet regn- och dräneringsvatten.

I bygglov för äldre fastigheter med källare fanns ibland krav på installation av skyddsanordning för att hindra vatten från gatuledningen att tränga in i fastigheten. Det är fastighetsägarens ansvar att se till att dessa skyddsanordningar underhålls.

Exempel på skyddsåtgärder

- Installera skyddsanordning som hindrar vatten att tränga in genom fastighetens avloppssystem, se sidan 17-19.
- Underhåll befintliga skyddsanordningar regelbundet.
- Installera pump för avloppsvattnet från källarplanet.
- Om kommunen byggt om avloppssystemet i gatan till duplikatsystem ska fastighetsägaren snarast se till att även de privata ledningarna separeras, se sidan 9.
- Inspektion och underhåll av fastighetens ledningar och brunnar.

I vissa fall kan vatten även under torrväder tränga in i en fastighets källare.

Orsaken är då att det är stopp i avloppssystemet. Stoppet kan antingen finnas på de privata ledningarna inne på fastigheten eller på kommunens ledningar ute i gatan. Gränsen mellan fastighetens och kommunens ledningar ligger i den så kallade förbindelsepunkten som vanligen är belägen 0,5 meter utanför tomtgränsen. Avloppsstopp kan orsakas av:

- att ledningen är skadad, till exempel på grund av sättning
- att något större föremål fastnat i ledningen
- att trädrötter växt in genom rörskarvar
- att fett avsatts i ledningen (speciellt vanligt för restauranger)

Exempel på skyddsåtgärder

- Spola avloppsservisen ren från avlagringar med mera.
- Åtgärda eventuella rotproblem. Ta bort träd som står i närheten av avloppsledningen, se sidan 8.
- Renovera eller lägg om servisledningar som är i dåligt skick.
- Installera fettavskiljare eller förbättra skötseln av befintlig avskiljare.
- Spola inte ned sådant i avloppet som kan orsaka stopp i servisen, se sidan 7.

Vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv

Om dräneringsledningarna runt huset är direkt anslutna till den dagvattenförande ledningen i gatan kan vatten vid kraftiga regn stiga upp i fastighetens dräneringssystem. Det är därför viktigt att källarens väggar och golv är tillräckligt täta för att klara tillfälliga uppdämningar i systemet. Annars finns risk att vatten tränger in genom källarvägg eller golv.

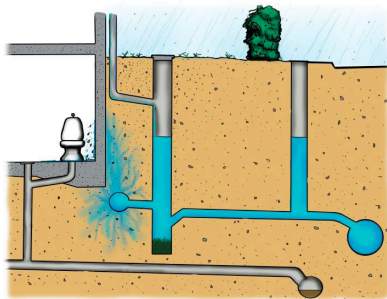
Att vatten tränger in genom källargolv och källarväggar kan ibland bero på att fastighetens dräneringssystem inte klarar av att leda bort grund- och dräneringsvattnen tillräckligt snabbt. Orsaken till detta kan antingen vara att tillströmningen av grundvatten från omgivande markområden är ovanligt stor eller att dräneringssystemet är bristfälligt. Exempel på det senare är:

- att dräneringsrören är skadade eller lutar åt fel håll
- att dräneringsrören är igensatta av trädrötter, järnutfällningar eller sand
- att anslutningsbrunnen till dagvatten-systemet är helt eller delvis fylld med slam

Av erfarenhet vet man att dräneringssystem försämras med tiden. Det är vanligt att de måste förnyas efter 20–50 år. Dåligt fungerande stuprör och mark som lutar in mot huset är andra orsaker till fuktproblem i källare. Problem med stuprör uppkommer oftast när äldre stuprör av järn rostar sönder invid källarväggen.

Exempel på skyddsåtgärder

- Installera pump för dräneringsvattnet, se sidan 19.
- Lägg om dräneringsledningarna.
- Komplettera dräneringssystemet med en ledning som samlar upp och leder bort grundvatten från omgivande markområden.
- Åtgärda eventuella rotproblem. Ta bort träd som står i närheten av dräneringsledningar, se sidan 8.
- Rensa fastighetens dagvattenbrunn.
- Se till att stuprören är i bra skick och att de är rätt monterade.
- Se till att marken lutar bort från huset där det är möjligt.

Vatten tränger in genom källarfönster, garageport, spygatter eller andra yttre öppningar

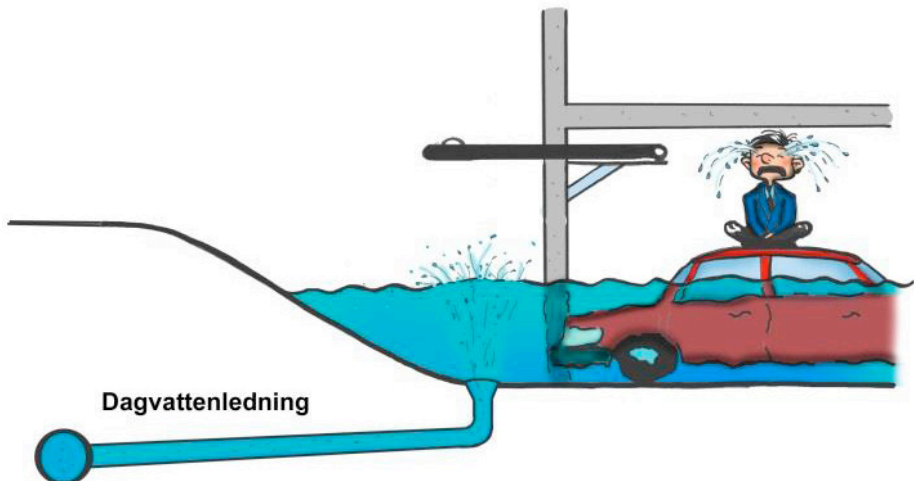
Vatten som rinner av på markytan kan ibland tränga in i en källare genom källarfönster, garagedörrar, källartrappor etcetera. För att undvika denna typ av översvämning bör man hindra vatten från omgivande markområden att rinna fram till huset.

När dagvattensystemet inte kan leda bort allt vatten finns risk att vatten tränger upp genom spygatter.

Exempel på skyddsåtgärder

- Installera pump för dagvatten som rinner nedför garagedörran.
- Bygg vallar runt källartrappa, källarfönster med ljusschakt och garagedörran.
- Sätt tak över källartrappa.
- Fyll igen garagedörran om gatan utanför huset ligger i en svacka där risken är stor för att regnvatten samlas.
- Se till att marken lutar bort från huset. En tumregel är att lutningen ska vara minst 15 cm räknat från husets yttervägg och tre meter ut.
- Koppla bort spygatten från dagvattensystemet.

Detta kan göras genom att vattnet pumpas till markytan eller leds till en stenkista.

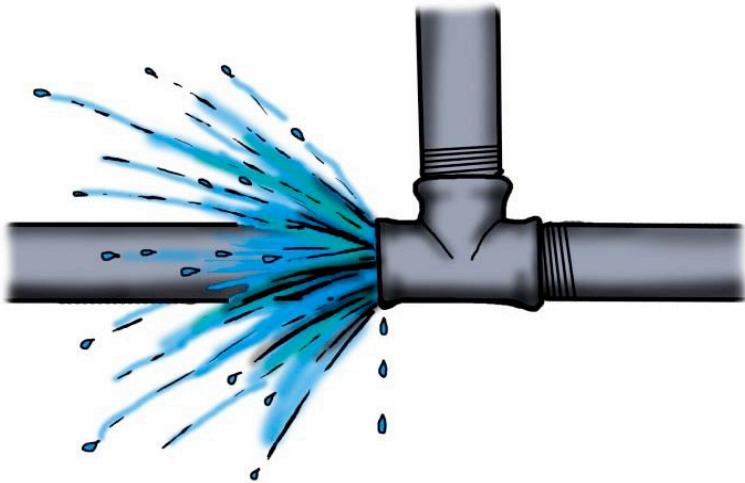

Vatten strömmar ut från läckande vatteninstallationer

En översvämning kan orsakas av att vatten strömmar ut från en läckande vatteninstallation. Det kan till exempel vara en vattenledning eller en diskmaskin som går sönder.

Exempel på skyddsåtgärder

- Byt ut äldre vatteninstallationer om de är i dåligt skick.
- Stäng huvudventilerna vid vattenmätaren om du är borta en längre tid. Se i god tid till att ventilerna fungerar.
- Installera särskilda avstängningsventiler på till exempel tvättmaskin och diskmaskin. Ventilerna ska vara stängda när maskinerna inte används.

Skyddsåtgärder

Det går aldrig att skydda sig helt mot källaröversvämning. Det finns dock en del som kan göras för att minska riskerna. Detta gäller både fastighetsägare och kommunen. Här nedan ges exempel på vad du som fastighetsägare kan göra för att minska översvämningsskeden.

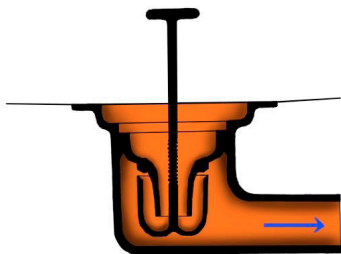
Manuellt avstängningsbar golvbrunn

En manuellt avstängningsbar golvbrunn måste stängas med en nyckel för att skydda mot upptryckande avloppsvatten. Brunnen bör vara ordentligt förankrad i golvet för att kunna stå emot vattentrycket från ett överbelastat avloppssystem. Brunnen ska bara vara öppen när man släpper ut vatten. Brunnen kräver regelbunden tillsyn. Följ tillverkarens skötselinstruktioner!

Tänk på att en dåligt skött brunn i värsta fall inte ger något översvämningsskydd.

Fördelar:

- Brunnen är mycket trycktålig och tät om den sköts väl.
- Brunnen är tillverkad i material av hög kvalitet.
- Brunnen ger ett bra skydd när den är stängd.

Nackdelar:

- Brunnen måste manövreras manuellt.
- Om brunnen är stängd kan vatten inte ledas bort, till exempel vid vattenläckor.

Självstängande golvbrunn

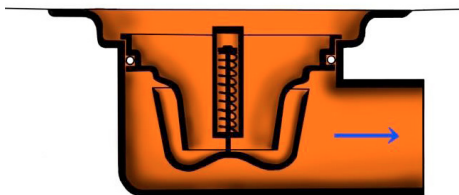
En självstängande golvbrunn fungerar enligt samma princip som en backventil och tillåter endast vattenströmning i en riktning. Brunnen kan stå emot ett tryck av cirka en meter vattenpelare men kan klara det dubbla om locket (silen) skruvas fast. Brunnen kräver regelbunden tillsyn. Följ tillverkarens skötselinstruktioner! Tänk på att en dåligt skött brunn i värsta fall inte ger något översvämningsskydd.

Fördelar:

- Brunnen är automatisk.
- Brunnen är förhållandevis enkel att installera.
- Brunnen har automatisk luktspärr vid uttorkning.

Nackdelar:

- Brunnen är inte lika trycksäker som en manuellt avstängningsbar golvbrunn.

Backventil på avloppsledning

En backventil skyddar fastigheten mot att vatten från gatuledningen tränger in i källaren genom golvbrunnar och andra avloppsenheter. Se till att inga andra avloppsenheter än de som kommer från källarplanet finns uppströms mot backventilen.

Ventilen kan monteras under källargolvet eller i en särskild brunn utanför huset. En backventil fungerar automatiskt och kan oftast även stängas för hand. Backventilen kräver regelbunden tillsyn.

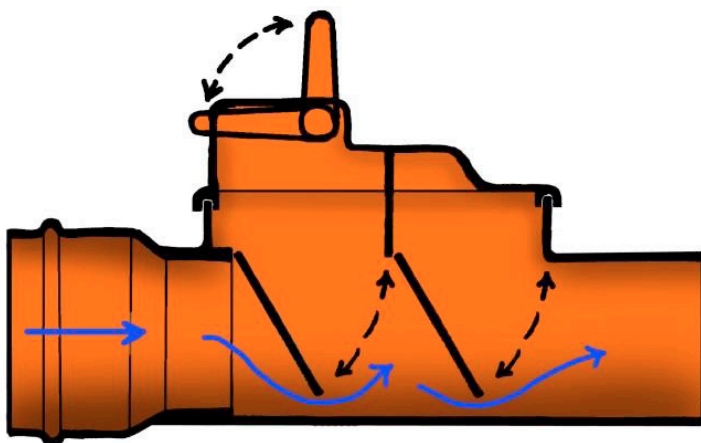
Följ tillverkarens skötselinstruktioner! Tänk på att en dåligt skött backventil i värsta fall inte ger något översvämningsskydd.

Fördelar:

- Backventilen ger ett relativt gott skydd mot bakåtströmmande vatten.
- Backventilen kan vid behov hållas stängd, till exempel vid längre tids bortavaro.

Nackdelar:

- Det finns risk att föroreningar hindrar klaffen i backventilen från att stängas helt.
- Backventilen kan inte installeras i alla anläggningar.
- Installation av en backventil kräver ingrepp i fastighetens ledningssystem.
- Avloppsenheter uppströms backventilen är blockerade då ventilen är stängd.
- Vid eventuella vattenläckor i huset kan vatten inte ledas bort om ventilen är stängd.

Pumpning av spillvatten

Det säkraste sättet att undvika att avloppsvatten tränger in i källaren är att pumpa spillvattnet från källarplanet.

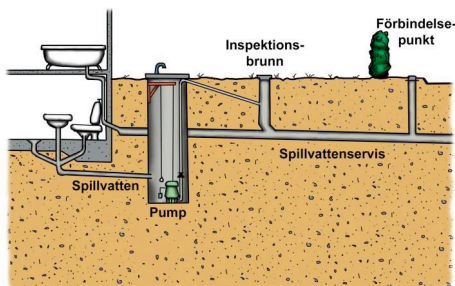
Installationen kräver regelbundet underhåll och bör förses med larm som utlöses vid störningar i driften av pumpen.

Fördelar:

- Pumpning är den säkraste lösningen för att undvika källaröversvämning.

Nackdelar:

- En anläggning för pumpning kräver regelbunden tillsyn.
- Installation av en anläggning för pumpning medför ingrepp i fastighetens avloppssystem.
- Att bygga en anläggning för pumpning är relativt dyrt.
- Vid strömavbrott leds avloppsvatten från källarplanet inte bort.

Pumpning av dräneringsvatten

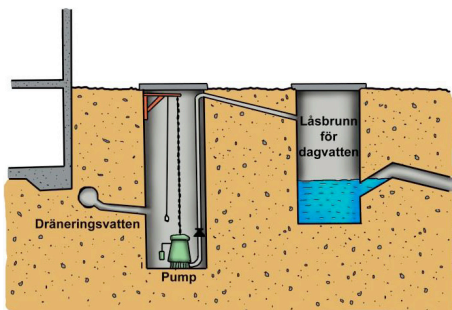
Ett sätt att undvika att dagvatten tränger upp i dräneringsledningarna runt huset är att pumpa dräneringsvattnet. Vid pumpningen lyfts vattnet upp till marknivå och får sedan rinna med självfall ut till kommunens ledningar. Installationen kräver regelbundet underhåll och bör förses med larm som utlöses vid störningar i driften av pumpen.

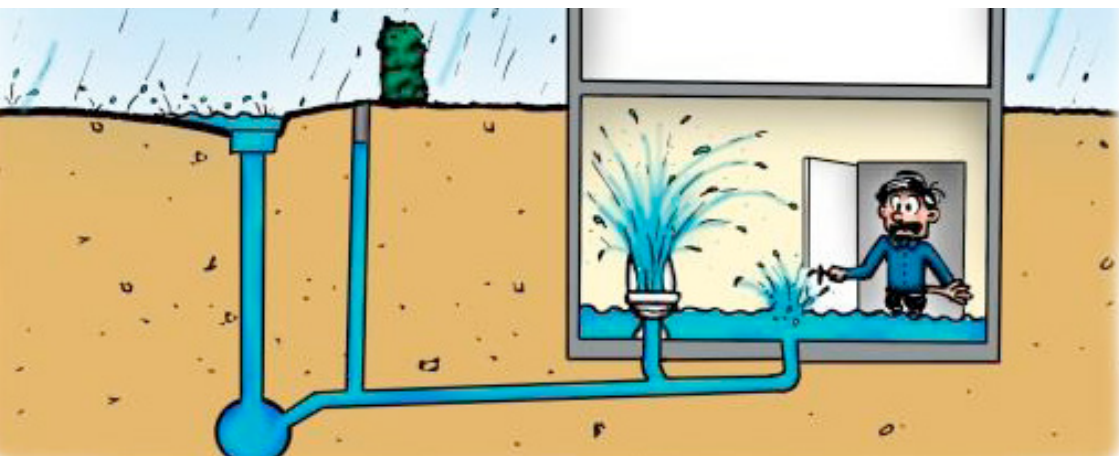
Fördelar:

- Pumpning är den säkraste lösningen för att undvika att dagvatten tränger upp i dräneringssystemet.

Nackdelar:

- En anläggning för pumpning kräver regelbunden tillsyn.
- Installation av en anläggning för pumpning medför ingrepp i fastighetens avloppssystem.
- Att bygga en anläggning för pumpning är relativt dyrt.

LILLA EDETS KOMMUN
463 80 LILLA EDET

Tei 0520-65 95 00
lillaedet.se

Besöksadress:
Järnvägsgatan 12

Göta Älvdalens pärla

Vi gör det tillsammans

Ta del av hela visionen för Lilla Edets kommun och dess
visionsberättelse på lillaedet.se/vision